

भारतीय-विद्या-भवनम्, मुम्बई-७

(सरल - संस्कृत - परीक्षा - विभागः)

संस्कृत-प्रवेशः

SANSKRITA PRAVESH

प्रथमं प्रश्नपत्रम् - First Paper

(समयः १०.३० तः १२.३०)

(पूर्णांकाः ५०)

- प्र.१. किन्हीं दो श्लोकों का अन्वयार्थ हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यमभाषा में लिखिए । ६
Write the meaning of any two verses in prose order in Hindi/English/
Medium language.
- (१) सर्पाः पिबन्ति पवनं न च दुर्बलास्ते शुष्कैस्तृणैर्वनगजा बलिनो भवन्ति ।
कन्दैः फलैः मुनिवराः क्षपयन्ति कालं संतोष एव पुरुषस्य परं निधानम् ॥
- (२) दातव्यमिति यद्दानं दीयतेऽनुपकारिणे ।
देशे काले च पात्रे च तद्दानं सात्त्विकं स्मृतम् ॥
- (३) जातस्य हि ध्रुवो मृत्युर्ध्रुवं जन्म मृतस्य च ।
तस्मादपरिहार्येऽर्थे न त्वं शोचितुमर्हसि ॥
- प्र.२. हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यमभाषा में समझाइये । ४
Explain in Hindi/English/Medium language.
- (१) नास्ति गतिश्रमो यानवताम् । (२) न चागतं सुखं त्यजेत् । (३) गतः कालो न
पुनरुपैति । (४) चिरादपि वरं शिक्षा ।
- प्र.३. संस्कृत में उत्तर दीजिए । ५
Answer in Sanskrit.
- (१) सः कस्यां वेलायां भ्रमणार्थं गच्छति ? (२) स्नात्वा किं कुर्यात् ? (३) परिवारे के के
सन्ति ? (४) मूर्खाः अनुचराः कदा लाभाय भवन्ति ? (५) कस्य नाटकस्य चतुर्थोऽङ्कः
प्रसिद्धः ?

प्र.४. निम्नलिखित शब्दों में से वाक्य बनाइये ।

Frame the sentences with the following words.

पश्यामि, शिशुः, भानुः, द्वितीयः, उपकरणम् ।

प्र.५. रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए ।

(१) वयं परमेश्वरं । (२) नृपतिः राज्यं । (३) पिता पुत्रं ।
(४) तोलयिष्यति ।

प्र.६. (अ) संधि-विच्छेद कीजिए । Split the Sandhis.

इत्यत्र, भान्वस्तः, अन्वयः ।

(ब) संधि कीजिए । Join the Sandhis.

रामो + अब्रवीत्, शे + अयनम्, अति + आचारः ।

प्र.७. (अ) 'धेनु' शब्द के सभी विभक्तियों में रूप लिखिए ।

Write all declensional forms of the word 'धेनु'.

(ब) 'पठ्' धातु के अनद्यतन भूतकाल के सभी रूप लिखिए ।

Write all forms of the verb 'पठ्' in the past tense.

प्र.८. (अ) किन्हीं तीन वाक्यों का अनुवाद हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यमभाषा में लिखिए । ६

Translate any three sentences into Hindi/English/Medium language.

(१) हरिः सर्वान् पालयति । (२) तत्र अरयः न सन्ति । (३) अमृतवेलायां भ्रमणं कर्तव्यम् । (४) धान्यस्य राशीन् पश्यामि । (५) सदाचारेण नरः शान्तिं प्राप्नोति ।

(ब) किन्हीं तीन वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद कीजिए । ६

Translate any three sentences into Sanskrit.

(१) मैं सूर्य के प्रकाश में पढ़ता हूँ । (२) और कौन पढ़ेंगे ? (३) वे धर्म को नहीं छोड़ते ।
(४) उनमें दुर्गुण नहीं है ।

(1) I read in the sun-light. (2) Who else will learn ? (3) They do not abandon the path of righteousness. (4) There are no vices in them.

भारतीय-विद्या-भवनम्, मुम्बई-७

(सरल - संस्कृत - परीक्षा - विभागः)

संस्कृत-प्रवेशः

SAMSKRITA PRAVESH

द्वितीयं प्रश्नपत्रम् - Second Paper

(समयः २.०० तः ४.३०)

(पूर्णांकाः ५०)

प्र.१. किन्हीं दो श्लोकों का अन्वयार्थ व्याख्या हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यमभाषा में लिखिए ।

Write the meaning of any two verses in prose order in Hindi/English/Medium language.

यौवनं धनसम्पत्तिः प्रभुत्वमविवेकिता ।

एकैकमप्यनर्थाय किमु यत्र चतुष्टयम् ॥

सर्वे यत्र विनेतारः सर्वे पण्डितमानिनः ।

सर्वे महत्त्वमिच्छन्ति कुलं तदवसीदति ॥

प्रियवाक्यप्रदानेन सर्वे तुष्यन्ति जन्तवः ।

तस्मात्तदेव वक्तव्यं वचने का दरिद्रता ॥

प्र.२. हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यमभाषा में समझाइये ।

Explain in Hindi/English/Medium language.

(१) चिरन्तनोपद्रवी न विरतो दृश्यते । (२) छिद्रेष्वनर्थाः बहुलीभवन्ति । (३) अये कथमनभ्रा वृष्टिः ! (४) छलं छलानुबन्धि स्यात् ।

प्र.३. संस्कृत में उत्तर दीजिए ।

१०

Answer in Sanskrit.

(१) कुत्र स्थित्वा विहगाः कोलाहलं कुर्वन्ति ? (२) उद्याने के क्रीडन्ति ? (३) दशरथस्य प्रियः पुत्रः कः ? (४) प्रसिद्धं काव्यं किम् ? (५) शिक्षकः कं पाठयति ?

प्र.४. हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यम भाषा में अनुवाद कीजिए ।

५

Translate into Hindi/English/Medium language.

(१) सः स्कन्धे दुकूलं धारयति । (२) नूपुराणां ध्वनिः मधुरो भवति । (३) सज्जनः न नश्यति । (४) देवाः अर्घ्येण तृप्यन्तु । (५) सा बाला वस्त्राणि सीव्यति ।

प्र.५. (अ) सन्धि कीजिए ।

२

Join the Sandhis.

रामः + वदति, देव + इन्द्रः ।

(ब) “हरि” शब्द के सभी विभक्तियों में रूप लिखिए ।

४

Write all declensional forms of the word ‘हरि’.

(क) “पठ्” धातु के वर्तमान काल के सभी रूप लिखिए ।

४

Write all verbal forms of the root “पठ्” in the present tense.

प्र.६. निम्नलिखित शब्दों से वाक्य बनाइए ।

५

Make sentences with the following words.

विद्यालयं, मम, गच्छति, अभवत्, बभूव ।

* * *